

پیامدهای ایجاد سایت‌های صنایع دستی بر توسعه گردشگری روستایی (مورد مطالعه: روستاهای بخش کجور شهرستان نوشهر)

سمیرا احمدی – دانش‌آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم، گروه جغرافیا، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.
اکبر معتمدی‌مهر* – استادیار گروه جغرافیا، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

تاریخ دریافت: ۲۲ اسفند ۱۴۰۳
تاریخ پذیرش: ۱۶ خرداد ۱۴۰۳

چکیده

مقدمه: توسعه صنایع دستی و گردشگری در کشورهای دارای تمدن باستان از جمله ایران نقش مهمی دارد. صنایع دستی از جمله صنایع ریشه‌دار در مناطق روستایی بوده و روستاها زادگاه این هنر - صنعت محسوب می‌گردند. خوشبختانه مواد اولیه صنایع دستی به وفور در مناطق روستایی موجود می‌باشد و تولید این صنایع نیازمند دانش فوق العاده یا فناوری سطح بالایی نیز نمی‌باشند. همچنین صنایع دستی بعنوان سوغات می‌تواند موجب یادآوری خاطرات سفر گردشگران گردد. با توجه با اینکه اغلب مراکز تولید صنایع دستی سنتی و بومی در مناطق روستایی وجود دارند و روستاها عمدتاً در مسافت‌های دور از مراکز شهرها قرار گرفته، ولی آشنایی و معرفی آنها ضعیف انجام شده و این هنر - صنعت روبه نابودی گذاشته است.

هدف پژوهش: هدف پژوهش حاضر بررسی پیامدهای ایجاد سایت‌های صنایع دستی بر توسعه گردشگری در نواحی روستایی بخش کجور شهرستان نوشهر می‌باشد.
روش‌شناسی تحقیق: این مقاله بیشتر به روش توصیفی در موارد نظری پژوهش و روش تحلیلی در یافته‌ها و مطالعات میدانی است که با تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS و از طریق آزمون کای اسکوئر (χ^2) انجام گرفته است.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: مناطق روستایی بخش کجور شهرستان نوشهر استان مازندران است.
یافته‌ها و بحث: نتایج این تحقیق نشان می‌دهد بین متغیرهای افزایش درآمد، کاهش فقر، اشتغال‌زایی، تقویت شغل‌های کاذب و غیرمولد، افزایش قیمت زمین و مسکن، تغییر کاربری اراضی کشاورزی برای اهداف و فعالیت‌های دیگر اقتصادی، تحریک سرمایه‌گذاری در روستا با ورود گردشگران، بهبود وضعیت جاده‌های روستایی، افزایش تنوع محصولات تولیدی، توسعه صنایع دستی بومی و محلی، ایجاد امکانات تفریحی-فرآغتی در روستا، ایجاد انگیزه جهت ترمیم خانه‌های سنتی، و غیره، با اثرات اقتصادی گردشگری روستایی در دستیابی به توسعه پایدار، رابطه معنی داری در سطح ۵ درصد داشته است.

نتایج: در مجموع از اطلاعات بدست آمده چنین استنباط می‌شود که ایجاد سایت‌های صنایع دستی در توسعه گردشگری روستایی از طریق در معرض دید قرار گرفتن همه مراحل کار تولیدی‌های صنایع دستی و مشارکت گردشگران در تولید و ارائه خدمات گردشگری در کنار سایت‌های مذکور، نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها: گردشگری، صنایع دستی، گردشگری روستایی، شهرستان نوشهر.

مقدمه

تمدن غنی چندین هزارساله ایران توجه هر گردشگری را به خود جلب نموده و او را ترغیب می‌کند تا تکه‌ای از این سرزمین کهن را به عنوان خلاصه‌ای از تاریخ ایران زمین، به سوغات ببرد و این تکه ارزشمند برای گردشگران، همان صنایع دستی است.

صنایع دستی می‌تواند عامل انتشار موثری برای فرهنگ‌ها و سنن مناطق مختلف کشورهای مختلف جهان باشد. به روایت دیگر فرهنگ واقعی هر منطقه‌ای را در صنایع دستی آن منطقه می‌توان یافت (مهدوی، ۱۳۸۷: ۲۰۰).

در این مقاله سعی بر آن است دریافته شود که، آیا ایجاد سایت‌های صنایع دستی در روستاهای بخش کجور شهرستان نوشهر می‌تواند توسعه گردشگری را در آن روستاها در برداشته باشد و آیا روستاهای مذکور توانمندی‌های توسعه در زمینه صنایع دستی و گردشگری را دارند؟ و قصد بر آن است که با شناسایی محدوده‌های جغرافیایی مستعد بخش کجور و تعریف سایت صنایع دستی برای آن محدوده، به جذب توریسم روستایی دست یافت.

در جهان پرتلاطم کنونی، روستاها به کانون تردد انسان‌هایی بدل شده‌اند که برای فرار از زندگی پرهیاهوی شهری و زندگی ماشینی به روستاها سفر می‌کنند. امروزه باتوجه به دامنه تقاضا و نیازهای محیط‌های روستایی رو به توسعه است و روز به روز بر اهمیت و جاذبه خاص آن افزوده می‌شود. در فرآیند برنامه‌ریزی منطقه‌ای، می‌توان گردشگری روستایی را ابزاری برای افزایش اشتغال محلی و بهبود کیفیت زندگی و در نتیجه افزایش سطح رفاه اقتصادی و امکانات اجتماعی منطقه‌ای به حساب آورد (گل محمدی، ۱۳۸۹: ۷۷). گردشگری اگر به نحو مناسبی برنامه‌ریزی و مدیریت شود، منجر به یک فرآیند توسعه یافته برای حصول به پایداری توسعه در نواحی روستایی و نیز پایداری جوامع محلی در کلیه ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نیز خود صنعت گردشگری می‌شود (رستمی و زارعی، ۱۳۹۰).

در این پژوهش باتوجه به پتانسیل‌های روستاهای بخش کجور به نظر می‌رسد روستاهای با زمینه تولیدات صنایع دستی (فعال، نیمه فعال و منسوخ شده) قابلیت ایجاد سایت‌های صنایع دستی را دارا می‌باشند و فعال‌سازی سایت‌های صنایع دستی در توسعه گردشگری و افزایش ماندگاری گردشگران در روستاها موثر است.

هدف از تحقیق حاضر جذب گردشگر و عرضه تولیدات صنایع دستی روستائیان به آنها و کسب درآمدهای جانبی در کنار فروش این محصولات، از طریق ارائه خدمات گردشگری به گردشگران با استفاده از جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی محدوده مورد مطالعه می‌باشد.

از خصوصیات ویژه صنایع دستی این است که، نیاز به تکنولوژی وارداتی ندارد، زیرا مبتنی بر تخصص‌های بومی و سنتی است، قسمت اعظم مواد اولیه و ملزومات مصرفی آن در داخل کشور و در محل تولید آن‌ها تامین می‌شود یعنی یک صنعت محلی^۱ است و بطور کلی تر صنایع دستی نسبت به صنایع دیگر از استقلال نسبی برخوردار است و موجبات خودکفایی اقتصادی است (رستم‌بیگی، ۱۳۹۰: ۶۱).

نکته درخور توجه این که معمولا سودآوری بخش صنایع دستی باتوسعه گردشگری رابطه تنگاتنگ و مستقیم دارد و در بسیاری موارد این دو بخش، مکمل هم در توسعه اقتصاد جهانی هستند (رستمی، ۱۳۸۳: ۴۶).

صنایع دستی بخش عمده تجربه جهانگردی برای گردشگران بین‌المللی است. بردن یک اثر هنری زیبا و ماندگار از یک سفر لذتبخش، خاطرات شیرین آن سفر را زنده نگه می‌دارد و البته توجه اطرافیان را جلب کرده و آنها را به تجربه آن سفر تشویق می‌کند (محمودی، ۱۳۸۴: ۴۵۱). جریان گردشگری در یک مکان هنگامی شکل می‌گیرد که یک سری عوامل بنیادی علاوه بر جاذبه‌ها (انسانی و طبیعی) فراهم آید. از این رو جریان گردشگری وابسته به ساخت‌هایی است که برای نیل به هدف جذب گردشگر اهمیت اساسی دارد. توسعه گردشگری وابسته به فرآیندهای اقتصادی مستمر مابین ساکنان محلی، بازارهای تقاضای گردشگری و محیط است (پاپلی‌یزدی و سقایی، ۱۳۸۸: ۱۲۳-۱۲۲). که صنایع دستی می‌تواند یکی از آن جاذبه‌های گردشگری بوده و بر فرآیند توسعه اقتصادی روستاها تاثیرات شگرفی را بوجود آورد.

کشور ما به عنوان یک کشور در حال توسعه که با سمت گیری خاص بر قطع وابستگی اقتصادی بر رهائی از اقتصاد تک محصولی نیز تاکید ویژه‌ای دارد می‌باید از امکانات بالقوه موجود همچون صنایع دستی، صنعت توریسم و ... استفاده بایسته نماید (یاوری، ۱۳۷۳: ۴۸). درمیان کشورهای درحال توسعه می‌توان هند و تایلند را بعنوان کشورهایی که حمایت‌های زیادی جهت ادامه حیات صنایع دستی انجام داده‌اند، نام برد.

از ویژگی‌های اصلی صنایع دستی هند، پیوستگی آن با زندگی روزمره مردم و پاسخ گویی آن به نیازهای آنان از جنبه های مصرفی، تزئینی و حتی مذهبی است (یاوری و نورماه، ۱۳۸۴: ۴۶). سهم صنایع دستی روستایی در درآمد ملی کشور هند حدود ۱۵ درصد است (یاوری، ۱۳۷۳: ۵۰).

^۱ Loca Industry

جعفر اولادی قادی‌کالایی، عضو هیات علمی دانشگاه مازندران؛ در طرح کارآفرینی و ارائه راهکارهایی در جهت زمینه‌یابی اشتغال در حوزه فرهنگ استان مازندران، به مباحثی درخصوص احداث روستاهای سنتی با محوریت گردشگری در استان مازندران پرداخته‌اند. ایشان در این طرح مطالبی درخصوص روستاهای سنتی دنیا از جمله موزه روستایی ساراواک در کشور مالزی، روستاهای البرتا در کشور اکراین و روستای کینگز لندینگ در کانادا ارائه نموده‌اند.

مطالعات انجام شده در آلبرتای کانادا نشان داد که از نظر ۸۷ درصد ساکنین، گردشگری در ایجاد اشتغال مهم بوده است (حبیبی، بی تا: ۲). گردشگری روستایی از دو جهت دارای اهمیت است: یکی از دیدگاه حضور در یک فعالیت گسترده جهانی و دیگری تاکید بر سیاست‌های توسعه منطقه‌ای و محلی. ... در بسیاری از کشورها، برنامه‌ریزان و سیاست‌گزاران به گردشگری به چشم صنعتی برای ثبات اقتصادی و جمعیتی برای جوامع روستایی می‌نگرند و توسعه را راه حل بسیاری از مشکلات می‌دانند، که مناطق روستایی گرفتار آنها هستند (تقدسی و دانشور، ۱۳۸۶: ۱۸۴). کشاورزی دیگر صنعت اصلی نیست بلکه نواحی روستایی به طور فزاینده، محل تفریح محسوب می‌شوند و بنابراین قابل درک است که گستره‌ای از عرضه‌کنندگان بخواهند گردشگری روستایی را در جاهای مختلف باب کنند (بونی فیس، ۱۳۸۷: ۵۵). فعال‌سازی ساکنان روستاها در ایران می‌تواند کمک شایان توجهی به تامین امنیت اجتماعی نموده و باعث کاهش حجم زیاد نامالایمات اجتماعی گشته و منجر به کاهش پدیده "مهاجرت روستا-شهری" شود (ایرانی، ۱۳۹۰: ۹).

یکی از دلایل مهم در توجیه جنبه‌های مثبت صنایع دستی مربوط به اثرات آن در مبارزه با انواع بیکاری است. امروزه به تجربه ثابت شده است که ایجاد امکانات رفاهی نظیر؛ آب، برق، جاده و تسهیلات بهداشتی به تنهایی برای ماندن جمعیت در شهرها و روستاها کافی نیست، بلکه عامل مهم و اساسی ایجاد شغل و درآمد برای روستاییان و مرده شهرهاست (اهمیت صنایع دستی در ایران، ۱۳۹۰: ۱۱).

روش پژوهش

در این پژوهش سعی شده با انجام مطالعات کتابخانه‌ای و بخصوص مشاهدات میدانی از روستاهای محدوده مورد مطالعه و جمع‌آوری اطلاعات از مردم بومی و مدیران روستاها به کسب اطلاعات بی واسطه دست یافت.

اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از دو شیوه کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی انجام شده است. در بخش مطالعات کتابخانه‌ای، مبانی نظری و سوابق مطالعاتی تحقیق بررسی شد و مطالب مورد نظر جمع‌آوری گردید و در مطالعات میدانی اطلاعات از ادارات و سازمان‌ها جمع‌آوری شد. و آمارهواشناسی و با پرسشنامه به جمع‌آوری اطلاعات از مسئولین شهرستانی و بخشی، شورای روستاهای محدوده مورد مطالعه و همچنین مردم روستاها بعمل آمد. از جمله دیگر کارهای میدانی صورت گرفته می‌توان مشاهده عینی، تهیه عکس از روستاها، پوشش گیاهی منطقه، راه‌های دسترسی به محدوده و تهیه نقشه‌های توپوگرافی را نام برد.

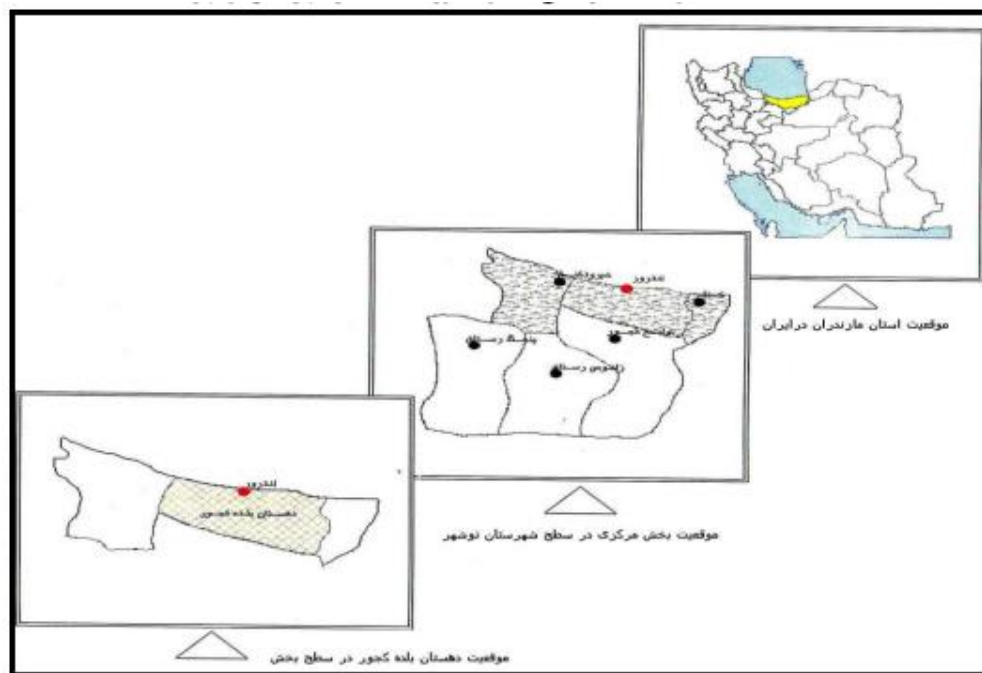
استفاده از اینترنت جهت دستیابی به جدیدترین اطلاعات و منابع مورد نیاز نیز از دیگر روش‌های گردآوری اطلاعات در این تحقیق بوده است. ابتدا برای رسیدن به نتایج مطلوب در این تحقیق به سازماندهی اطلاعات جمع‌آوری شده پرداخته و با استفاده از آمار به دست آمده، اطلاعات گردآوری شده و تجزیه و تبدیل آنها بصورت رسم نمودار و نقشه و نتیجه گیری از آنها به توصیف شرایط موجود و راهکارهای مناسب پرداخته شده است.

جهت تجزیه و تحلیل نتایج بدست آمده از مطالعات اسنادی و بویژه مطالعاتی میدانی با استفاده از نرم‌افزار SPSS و باتوجه به فرضیه‌ها و آزمون آنها از روش‌های آماری استفاده شده است، البته برای آزمون فرضیه از هر دو روش آزمون توصیفی و استنتاجی بهره گرفته شده است.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

محدوده مورد مطالعه، روستاهای کجور شهرستان نوشهر است که این محدوده کوهستانی دارای سه بخش به نام‌های پنجک رستاق در غرب، زانوس رستاق در مرکز و توابع کجور در شرق، با موقعیت ۵۱ درجه و ۲۰ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۴۶ دقیقه و ۳۰ ثانیه طول جغرافیایی شرقی و ۳۶ درجه و ۱۷ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۳۲ دقیقه عرض جغرافیایی شمالی می‌باشد. کجور یکی از بخش‌های شهرستان نوشهر واقع در استان مازندران است. از نظر جغرافیایی این منطقه بین دو کوه دماوند و علم کوه واقع شده است. دین اکثریت این منطقه اسلام و مذهب شیعه می‌باشد. سکنه منطقه را بومی‌های کجور که کجوری خوانده می‌شوند و طبری هستند تشکیل می‌دهند همچنین ایل کرد خواجهوند و آذری تبار قزوینی از تبعیدی‌ها و مهاجران این منطقه هستند. منطقه کجور به علت داشتن وسعت مراتع دارای پراکندگی نسبی است و اکثر روستاها از هم فاصله

دارند. خانه‌های سنتی کجور به نام لُت به سر خنه و گلچو خنه معروف می‌باشند که دیوارهٔ آن کاهگل و چوبی و سقف آن نیز از تکه چوب‌هایی به نام لُت پوشانده می‌شود. محدوده مورد مطالعه از سمت شمال به دریای خزر و شهرستان‌های چالوس و نوشهر، از جنوب به کوه‌های البرز و کرج و از شرق با شهرستان نور و از غرب به کلاردشت و مرزن آباد محدود می‌گردد.

شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

پس از استخراج اطلاعاتی که از مدیران ۵۵ روستا از میان ۶۷ روستا بعمل آمده است^۱ و با امتیازبندی روستاها و انتخاب ۵ روستای دارای اولویت به توزیع پرسشنامه در بین ۱۹۷ خانوار از کل ۷۹۰ خانوار روستاهای موردنظر و مدیران و کارشناسان شهرستانی و بخشی مرتبط با موضوع پژوهش پرداخته شد.

از مجموع پاسخگویان که ۹۷/۱ درصد روستائیان و ۲/۹ درصد مدیران و کارشناسان بوده‌اند ۵۷/۶ درصد مرد و ۳۳/۳ درصد زن بوده‌اند. ۷۴/۸ درصد پاسخگویان ساکن دائمی روستاها، ۷۶/۳ درصد آنها باسواد بوده‌اند.

براساس ارزیابی بعمل آمده از ساکنین روستاها و مدیران و کارشناسان شهرستانی و بخشی، قابلیت ایجاد سایت در این محدوده نظیر توانایی؛ تولید مصنوعات دستی و روستائیان (با ۹۹٫۵ درصد پاسخ مثبت) و امکان تولید مواد اولیه صنایع دستی در روستاها (با ۹۴ درصد پاسخ مثبت) مورد تایید قرار گرفت. براین اساس بیش از ۸۵ درصد ساکنین معتقد به قابلیت روستاهای کجور در ایجاد سایت‌های صنایع دستی بوده‌اند.

جدول ۱. میزان قابلیت‌های ایجاد سایت صنایع دستی در روستاهای بخش کجور

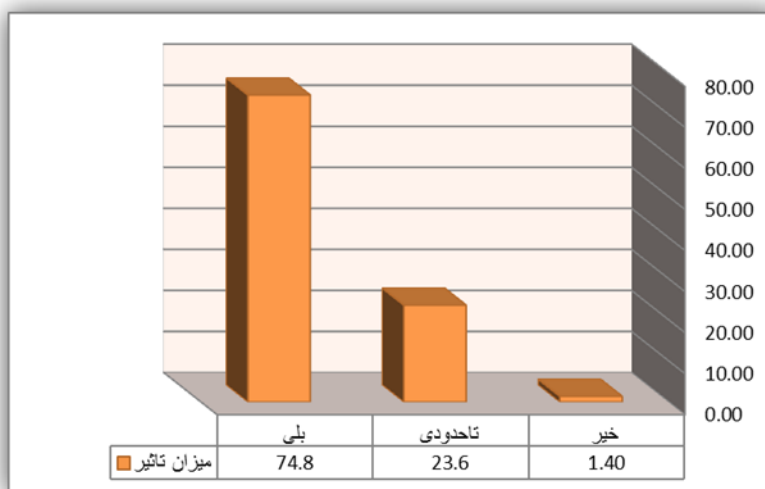
گویه	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم
------	------------	------	-------	----	----------

^۱ تعداد ۵۵ روستا از کل ۶۷ روستا با استفاده از فرمول کوکران

۱	۵/۴	۱۷/۲	۲۱/۶	۴۱	میزان قابلیت روستاها در ایجاد سایت
۰	۲/۹	۱۸/۷	۲۹/۵	۴۸/۲	میزان توانایی روستائیان در تولید
۰/۵	۱/۴	۲۰/۱	۲۷/۵	۴۴/۳	میزان امکان تولید در روستاها

منبع: مطالعات میدانی، ۱۴۰۲

ایجاد سایت‌های صنایع دستی بر توسعه گردشگری روستایی با ۹۸/۴ درصد مؤثر است که به عنوان پیامد سایت‌های صنایع دستی به شمار می‌رود.

شکل ۲. نمودار میزان تاثیر ایجاد سایت‌های صنایع دستی بر توسعه گردشگری روستایی

۹۴ درصد روستائیان و مسئولین معتقدند که صنایع دستی می‌تواند در کنار جاذبه‌های طبیعی و انسانی در این محدوده باعث جذب گردشگران شده و در افزایش ماندگاری گردشگران مؤثر واقع شود. صنایع دستی در ۷۰ درصد روستاهای کجور منسوخ شده و در ۲۳ درصد روستاها نیمه فعال و تنها ۴ درصد این روستاها دارای تولیدات صنایع دستی فعال می‌باشند.

با توجه به مطالعات میدانی در محدوده مورد مطالعه و همچنین مصاحبه‌های به عمل آمده از مسئولین شهرستانی و مدیران روستاها، بخش کجور دارای توانمندی‌های زیادی از نظر توسعه گردشگری و تولیدات صنایع دستی می‌باشد. با توجه به نزدیک بودن روستاها در برخی مناطق به هم و توانایی هرکدام از روستاها در خصوص تولید در حوزه خاص مثلاً کشاورزی، ساخت واحدهای اقامتی و پذیرایی، تولیدات صنایع دستی، تولیدات مواد اولیه و ... می‌توانند بصورت مجموعه به فعالیت بپردازند و همه روستاها از فواید گردشگری در محل بهره‌مند گردند. روستائیان حتی جهت مصرف خانگی نیز دیگر به تولید صنایع دستی نپرداخته و کمتر کسی به بافت جوراب و یا نمدمالی مشغول می‌باشد. دلیل آن را تهیه اجناس از شهر با قیمت مناسب و مشکلات کمتر ذکر می‌کنند. با توجه به کیفیت بالای دست‌سازهای روستائیان و اینکه اجناس ماشینی تهیه شده مزایای دست‌سازهای روستائی را منطبق با تغییرات آب و هوایی و ویژگی‌های جغرافیایی محدوده مورد مطالعه ندارد اما دیگر روستائیان توجه آنچنانی به تولید ندارند. به نظر می‌رسد در صورت ایجاد اشتغال و بازارهای فروش محصولات برای آنها با کسب درآمد برای روستائیان توجه به تولید صنایع دستی بیشتر گردد. همچنین در بیشتر روستاها مردم آگاهی کافی از جاذبه‌های موجود در روستای خود ندارند و این مورد ضعف مدیران روستا در شناسایی این محدوده به مردم را می‌نماید.

از موارد دیگر ضعف اغلب روستاها، انتخاب مدیران روستاها (شوراها و دهیاران) از افرادی است که سکونت دائم و توانایی و آگاهی لازم جهت مدیریت صحیح روستا را ندارند و در کمتر روستایی این مورد توجه بوده که تفاوت‌های آنها بخوبی مشهود است. بیشتر روستاهای بخش کجور دارای مردم خونگرم و مهمان‌نواز بوده که این خوی گرم و صمیمی آنها، توجه گردشگران را به سوی خود جلب نموده و می‌تواند از دلایل توجه گردشگران به این محدوده در کنار طبیعت و باقی مزایای آن گردد. تنوع روستاها در این محدوده از روستاهای با بافت امروزی و دارای امکانات رفاهی تا روستاهای صعب‌العبور و کوهستانی با بافت کاملاً سنتی می‌تواند توجه هر سلیقه‌ای را به خود برانگیزد و پذیرای هر نوع گردشگر اعم از فرهنگی، طبیعت‌گردی، ماجراجویانه و ... باشد.

نتیجه گیری

رونق گردشگری محدوده مورد مطالعه باوجود طبیعت زیبا و بکر بودن آن و تفاوت موقعیت در روستاهای کجور از جمله نواحی کوهستانی، تپه‌ای، جنگلی، صخره‌ای و دره‌ای، مناظر زیبا و متناسب با هر سلیقه‌ای را بوجود آورده است. باتوجه به پتانسیل محدوده مورد مطالعه جهت تولید صنایع دستی و باتوجه به اینکه صنایع دستی در کنار گردشگری ضروری بوده و می‌تواند به اقتصاد محدوده گردشگرپذیر نیز کمک نماید کمبود آن بخوبی احساس می‌شود. ایجاد و راه‌اندازی کسب و کار مانند؛ کسب و کارهای خانوادگی و گروهی در روستاها به دلیل وجود پیوندهای قوی اجتماعی و روحیه بالای مشارکت و تعاون در روستاها بالاتر از شهرهاست. توسعه سایت‌های صنایع دستی نیز می‌تواند با جذب گردشگر بر تعداد گردشگران محدوده مورد مطالعه افزوده و ماندگاری آنها را در روستاها بیشتر نماید. باتوجه به سرعت رشد و گستردگی گردشگری در سطح دنیا، افراد زیادی می‌توانند در فرصت‌های شغلی جدید و بهتری ایفای نقش نمایند و معمولاً داشتن آموزش‌های مورد نیاز، این شانس را افزایش می‌دهد. بنظر می‌رسد تشکیل سایت‌های صنایع دستی در روستاها نتایج زیر را دربر داشته باشد:

- جذب و جلب بیشتر گردشگران به منظور دیدن این صنایع و فرهنگ حاکم در محدوده مورد مطالعه؛
- افزایش میزان ماندگاری گردشگران در روستاها؛
- رونق در چرخه ساخت و خلق صنایع دستی و هنرهای سنتی با استقبال گردشگران که تولیدکنندگان را ترغیب به خلق محصولات بهتر می‌کند؛
- حفظ و اشاعهٔ هنرهای سنتی و صنایع دستی رایج و احیای هنرهای سنتی و صنایع دستی منسوخ و یا در حال منسوخ شدن؛
- تبلیغات و معرفی روستاها و هنرهای سنتی و صنایع دستی بومی و محلی؛
- ارتقای سطح کیفی گردشگری روستاها؛ و
- ارتقای سطح رضایتمندی گردشگران.

در توسعه پایدار جهانگردی، دیگر توسعه به معنای از میان بردن منابع طبیعی و فرهنگی جامعه و ثروت‌های خداداد آن که متعلق به تمامی نسل‌هاست، نخواهد بود. از نظر سازمان جهانی جهانگردی، توسعه پایدار گردشگری نوعی از گردشگری است که به مدیریت تمامی منابع منجر گردد، به شیوه‌ای که ضمن رعایت شئون فرهنگی، فرآیندهای اساسی زیست‌محیطی، تنوع عوامل زیست‌محیطی و سیستم‌های حمایت زندگی حفظ شود.

هدف از توسعه نواحی روستایی ایجاد موازنه بین توسعه کشاورزی و فشار گردشگری بر اقتصاد، جامعه و محیط زیست مناطق حومه‌ای کشور است. گردشگری برای کشاورزان درآمدی اضافی فراهم می‌کند که اغلب نمی‌توان از آن صرف نظر کرد. به علاوه بسیاری از فعالیت‌های محلی مانند کارهای دستی و صنایع و کلبه‌های روستایی را حفظ و نگهداری می‌کند.

کمیسیون جامعه اروپا در سال ۱۹۸۶ توریسم روستایی را چنین تعریف کرده است: توریسم روستایی، تنها شامل گردشگری کشاورزی نیست، بلکه همه فعالیت‌های گردشگری در مناطق روستایی را شامل می‌شود. و منظور از سایت صنایع دستی در این پژوهش ایجاد مکانی مجهز به همه امکانات تولیدی، تفریحی و اقامتی برای رفاه حال صنعتگران و گردشگران است. فضایی وسیع که در این فضا راسته بازاریابی با صنوف مختلف و مشاغل سنتی مرتبط که هر غرفه نه تنها مکانی برای فروش محصولات هنرهای صنایع دستی است، بلکه کارگاهی است که صنعتگران به انجام تولیدات خود در معرض دید گردشگران مشغول‌اند. گردشگران در این فضا نه تنها محصولات را می‌بینند بلکه داخل کارگاه‌ها

شده، مراحل کار را دیده و با هنرمندان هم صحبت می‌شوند. حتی در صورت تمایل می‌توانند با راهنمایی صنعتگران به انجام مراحل از کار بپردازند و از حس زیبای تولید یک هنر -صنعت لذت ببرند.

البته تولیدات این مجموعه باید زیر نظر کارشناسان و خبرگان این فنون شکل گیرد و با ایجاد مهر اعتبار و ضمانت برای محصولات و نظارت بر قیمت‌گذاری وجه ای قابل اعتماد برای گردشگران ایجاد نمود.

در این سایت شرکت‌های حمل و نقل، بانک، پست، مخابرات، مراکز تفریحی، پارک و فضای سبز، واحدهای پذیرایی و اقامتی نیز وجود خواهد داشت. همچنین کتابخانه، سالن کنفرانس، آمفی تئاتر در این مجموعه وجود دارد تا بتواند میزبان همایش‌های روستایی مرتبط با صنایع دستی و همایش‌های روستایی باشد تا گردشگرانی که برای چند روز اقامت در این مجموعه وارد می‌شوند هیچ نیازی به خروج از آن پیدا نکنند.

نتیجه اینکه باتوجه به مواردی که در تحقیق حاضر براساس مطالعات اسنادی و میدانی ارائه گردید پیشنهاد می‌شود ایجاد و فعال‌سازی سایت-های صنایع دستی باهدف جذب گردشگر و توسعه توریسم روستایی و روستاها در محدوده مورد مطالعه انجام پذیرد.

منابع

- الوانی، مهدی و پیروزبخت، معصومه؛ ۱۳۸۵؛ فرآیند مدیریت جهانگردی؛ تهران؛ دفتر پژوهش‌های فرهنگی؛ چاپ اول.
- اولادی قادی‌کلایی، جعفر؛ ۱۳۸۹؛ طرح کارآفرینی و ارائه راهکارهایی در جهت زمینه‌یابی اشتغال در حوزه فرهنگ استان مازندران؛ اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان مازندران.
- ایرانی، عارف؛ ۱۳۹۰؛ اشتغال روستایی، مانعی در برابر مهاجرت؛ روزنامه رسالت؛ شماره ۷۲۴۱.
- بقائی، مسیب و فرهادیان، همایون؛ ۱۳۸۴؛ توریسم روستایی، منبع درآمدی برای خانوارهای روستایی؛ نشریه جهاد؛ سال ۲۵؛ شماره ۲۶۷؛ وزارت جهاد کشاورزی.
- بونی فیس، پرسیلا؛ عبدالله‌زاده، محمود؛ ۱۳۸۷؛ مدیریت گردشگری فرهنگی؛ تهران؛ دفتر پژوهش‌های فرهنگی؛ چاپ دوم.
- پاپلی‌بزدی، محمدحسین و سقایی، مهدی؛ ۱۳۸۸؛ گردشگری (ماهیت و مفاهیم)؛ تهران؛ سمت؛ چاپ دوم.
- حبیبی‌فیروز کلائی، مهدی و همکاران؛ بی تا؛ نقش گردشگری در پایداری زیست محیطی و اقتصادی نواحی روستایی؛ بی جا.
- حیدری، رحیم؛ ۱۳۸۷؛ مبانی برنامه‌ریزی صنعت گردشگری؛ تهران؛ سمت؛ چاپ اول.
- رستم‌بیگی، ثمین؛ ۱۳۹۰؛ بررسی ارتباط میان تولید صنایع دستی و حفظ ارزش‌های بومی، ملی و فرهنگی باتوجه به اعتدال در تولید؛ تهران؛ ویژه‌نامه نشریه آساره.
- رستمی، فرحناز و زارعی، کبری؛ ۱۳۹۰؛ گردشگری روستایی، حلقه گمشده توسعه روستایی؛ همایش ملی صنایع فرهنگی و نقش آن در توسعه پایدار؛ دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- رستمی، مصطفی؛ ۱۳۸۳؛ بررسی وضعیت اشتغال زنان استان مازندران در بخش صنایع دستی؛ پژوهش‌نامه علوم انسانی و اجتماعی؛ شماره ۱۳.
- رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد؛ ۱۳۸۸؛ شناخت گردشگری؛ اصفهان؛ چهارباغ؛ چاپ هفتم.
- کانون جهانگردی و اتومبیلرانی؛ ۱۳۹۰؛ اهمیت صنایع دستی در ایران (ستون فرهنگ ایران)؛ تهران؛ ویژه‌نامه نشریه آساره.
- گل محمدی، فرهود؛ ۱۳۸۹؛ توسعه صنایع دستی و فناوری متوسط با هدف گسترش توریسم و اشتغال پایدار روستایی؛ نشریه مسکن و محیط روستا؛ شماره ۱۳۱؛ بنیاد مسکن انقلاب اسلامی.
- محمودی، فتانه؛ ۱۳۸۴؛ مجموعه مقالات نقش صنعت گردشگری در توسعه مازندران؛ بابلسر؛ انتشارات دانشگاه مازندران.
- مهدوی، مسعود؛ ۱۳۸۷؛ مقدمه‌ای بر جغرافیای روستایی ایران (جلد اول)؛ تهران؛ سمت؛ چاپ هشتم.
- ولا، فرانسوا؛ بیچریل، یونل؛ گوهریان و کتابچی؛ ۱۳۸۸؛ گردشگری بین‌المللی؛ تهران؛ امیرکبیر؛ چاپ دوم.
- یاوری، حسین؛ ۱۳۷۳؛ صنایع دستی روستایی و رشد و توسعه درون‌زا؛ مجله تعاون؛ شماره ۳۶.
- یاوری، حسین؛ نورماه، فروهر؛ ۱۳۸۴؛ نگرشی بر تحولات صنایع دستی در جهان؛ تهران؛ سوره مهر.